

*Članovi SATA su u potpunosti prihvatili EATA Etički pravilnik 02.07.2007.godine.
Smatramo da je ovaj dokument važna smernica u profesionalnom delovanju svakog našeg člana i da suštinski podržava osnovni filozofski princip Transakcione analize: JA SAM OK, TI SI OK i omogućava razvoj autonomije pojedinca i društva u celini.*

EATA Etički pravilnik

Uvod

Etički Pravilnik EATA-e namenjen je da služi kao smernica za nacionalne organizacije učlanjene u EATA-u i za svakog člana EATA-e. Namena je da pomogne praktičarima¹ u upotrebi TA u Psihoterapiji, Savetovanju, Obrazovnom i Organizacionom planu na etički način. Svaka nacionalna asocijacija ima zadatak da odredbe Pravilnika unese u Deontološki nacionalni pravilnik. Pored toga, ovaj Pravilnik informiše javnost o tome kakvo ponašanje se može očekivati u tom smislu od članova ove Asocijacije.

Ovaj pravilnik zamenjuje sve prethodne Etičke pravilnike EATA. Sve ranije etičke norme su obuhvaćene, ali fokus novog Etičkog pravilnika su kriterijumi profesionalnog etičkog ponašanja.

Nacionalne organizacije učlanjene u EATA-u, prihvataju Etički pravilnik EATA, i koriste ga kao referentni okvir za analizu specifičnih situacija za svoje članove. Svaki član EATA pridržava se Pravilnika u svojoj praksi. U suprotnom, Nacionalna asocijacija formulise sankcije.

Ovaj Pravilnik ima tri dela: prvi deo je uvod u Pravilnik koji ukazuje na osnovni izgled etičnosti; drugi deo je srž Pravilnika i objašnjava definiciju osnovnih vrednosti i povezanih etičkih principa; treći deo je primena vrednosti i principa u praksi. (*Ovaj deo će biti zaključen posle dopuna Etičkih komiteta i nacionalnih udruženja, koje će uzete u obzir vlastite zakonske zahteve.*)

Deo I: Generalni okvir Etike

- 1.1. Definicije Etike*
- 1.2. Osnovne prepostavke*
- 1.3. Pristup Etičkom pravilniku*
- 1.4. Osnovni ciljevi*
- 1.5. Obaveze*
 - 1.5.1. Obaveze nacionalnih asocijacija učlanjenih u EATA*
 - 1.5.2. Obaveze članova Nacionalnih asocijacija*

Deo II: Srž Etičkog Pravilnika

- 2.1. Osnovne vrednosti*
- 2.2. Osnovni etički principi*

Deo III: Primena u praksi

- 3.1. Smernice za etičku praksu*
- 3.2. Primeri priloga vrednosti i etičkih principa za sledeća različita područja:*
 - 3.2.1. Psihoterapija*
 - 3.2.2. Savetovanje*
 - 3.2.3. Obrazovanje*
 - 3.2.4. Organizacija*

Prilog: Članovi Univerzalne deklaracije ljudskih prava, koji se odnose na osnovne vrednosti

¹ U ovom Pravilniku, reč »praktičar« se odnosi na sve članove EATA-e koji koriste Transakcionu Analizu kao model za razumevanje i promene kod pojedinaca, parova, grupe ili organizacija. Reč »klijent« označava svakog korisnika, pacijenta, studenta, grupu ili organizaciju, koja prima profesionalne usluge članova EATA-e.

1.1. Definicije etike

Etika² je, u najširem smislu, filozofska disciplina koja proučava ljudsko ponašanje koje uključuje moralne namere i ljudsku volju. Etika³ prepostavlja sposobnost izbora ponašanja. To uključuje sposobnost izbora prema vlastitim parametrima(subjektivna etika) i sposobnost uzimanja u obzir perspektive drugih(intersubjektivna etika).

Deontologija je proučavanje moralnih obaveza i posvećenost praktičara da se ponaša etički.

1.2. Osnovne pretpostavke

- Postoji uska veza između etike i prakse⁴: ponašanje može biti etičko ili ne, u zavisnosti od toga da li osoba pomaže svoju dobrobit i dobrobit drugih ili ne.
- Etika je opšti okvir, koji usmerava praktičara u sprovođenju profesionalnih usluga i predstavlja osnovu prakse. Nije ograničena samo na rešavanje teških i problematičnih situacija.
- Etika identifikuje vrednosti i pomaže ljudima da realizuju svoj potencijal kao ljudska bića; vrednosti su u osnovi etičkih principa koji pokazuju smernice za aktuelizovanje vrednosti i principa koji jačaju deontološke norme i vodeće su smernice u profesionalnoj praksi.

1.3. Pristup Etičkom pravilniku

Etički pravilnik EATA-e identificuje osnovne vrednosti. Ove vrednosti nude okvir uputstava radi informisanja praktičara o njihovom ličnom i profesionalnom ponašanju s ciljem da se potpomognе dobrobit ljudi obuhvaćenih profesionalnim odnosom. Ove vrednosti pomažu građenju kriterijuma etičkog i profesionalnog ponašanja: to spaja osnovne pretpostavke o vrednosti, i odgovarajućim etičkim principima, i to koristi kao osnovu informisanja etičke prakse u svim pomoćnim profesijama.

Deontološki pravilnik nudi skup propisanih pravila za uređivanje ponašanje praktičara da bi se zaštitila prava svakog korisnika. Ona su strogo povezana sa nacionalnim zakonima i specifična za različita profesionalna tela.

Cilj Etičkog i Deontološkog pravilnika je da garantuju ludska prava kao i zaštitu po nacionalnim zakonima.

Zbog toga je u ovom Pravilniku naglasak na važnosti odžavanja čistih vrednosti i etičkih principa s ciljem da se stvori okvir preporuka za upravljanje širokim područjem situacija čak i ako one nisu posebno opisane u Etičkom pravilniku.

Ovakav pristup pomera arenu etičke prakse izvan primene grupe zakona, koji označavaju šta se sme ili ne sme raditi, ka razmatranju vrednosti i principa, koji usmeravaju praktičare u TA. Moguće je susresti se sa situacijama koje nisu pokrivene posebnim pravilima ili se susresti sa situacijom da se odlučuje među principima. U takvim okolnostima bilo koji izabrani pravac delovanja samo može postati neetičan ukoliko bi se pokazalo da praktičar nije preuzeo odgovarajuću brigu u pogledu vrednosti i principa TA. Svi dati primeri su usavršeni kao rezultat dobre prakse i neće se iscrpno razmatrati.

² Definicija potiče iz Italijanskog rečnika, Dizionario delle Idee, Sansoni, 1977, 392.

³ Strogo značenje etike je da je sinonim za moral (»Ethos« i »Mos« u Grčkom i Latinskom jeziku znače običaj, navika) i odnosi se na sposobnost samopreispitivanja s nalogom da se nađe ispunjenje: tako se ponašamo etički kada smo ispunili svoje potencijale i računamo na ispunjenje drugih (Dizionario delle Idee, Sansoni, 1977, 392.)

⁴ Praksa znači profesionalni odnos pomoći koje se događa kada se praktičar i korisnik dogovore u čistom ugovoru. Ovo se primenjuje u sve četiri oblasti specijalnosti: Psihoterapiji, Savetovanju, Obrazovanju i Organizaciji; primena može biti različita, ali obrazloženje je isto u svim ovim područjima.

Dodatno, razmišljati o etici kao o terminu opštih vrednosti i principa doprinosi da se uzmu u obzir kulturne razlike u okviru EATA zajednice i obezbedi nacionalnim organizacijama model za integriranje i svojih nacionalnih deontoloških pravilnika.

1.4. Osnovni ciljevi

1. Povećati obaveštenost i razmišljanja praktičara u smislu Etike(vrednosti i principa, kao i normi i zabrana) u cilju kreiranja okvira preporuka za analizu ljudskih situacija.
2. Dati članovima EATA-e jasan okvir Etike tako da praktičar može imati kriterijume da izabere etičke pozicije i da ih upotrebi kao model za analizu svake praktične situacije.
3. Obezbediti neke primere primene etičkih principa, proisteklih iz vrednosti da bi praktičar razumeo odnos između dve stvari ne samo preko poređenja sa skupom propisa.
4. Pokazati neophodnost samo-preispitivanja posmatrajući vrednosti i etičke principe umesto spiska propisa i traženog ponašanja.

1.5. Obaveze

Zbog prirode EATA-e, asocijacije udruženja, ovaj članak je pisan u dva dela: Prvi deo je specifičan za udruženja, a drugi deo individualne članova EATA-e; oba sadrže izričitu saglasnost da su deo EATA-e.

1.5.1. Obaveze nacionalnih asocijacija učlanjenih u EATA

Svako nacionalno udruženje članica EATA-e je saglasna sa ovim Etičkim pravilnikom i obavezuje se:

- da će koristiti Etički pravilnik EATA-e kao model za vlastiti nacionalni Pravilnik, i integrisati ga sa Etičkim i Deontološkim pravilnikom svoje zemlje koji se odnosi na različite profesije praktičara TA. Ovo će uključiti kulturne aspekte i uzeti u obzir nacionane zakone;
- da će garantovati da će se svaki član potpisati na Pravilnik i koristiti ga u svojoj praksi;
- da će voditi računa da razreši lokalne situacije kada se profesionalno ponašanje članova ne podudara sa nacionalnim etičkim pravilnikom, EATA-a pravilnikom i nacionalnim zakonima;
- da će se obratiti Etičkom komitetu EATA-e za svako nerešeno pitanje sa članom ili udruženjem članom i zatražiti pomoć u cilju razjašnjavanja postupka da bi bili u mogućnosti da postignu krajnje rešenje.

1.5.2. Obaveze članova Nacionalnih asocijacija

Svaki EATA-in individualni član Nacionalnog udruženja(obično kao deo nacionalnog udruženja), slaže se sa Etičkim pravilnikom EATA-e i obavezuje se da:

- će ga korisiti kao okvirno uputstvo za svoje etičko razmišljanje i odraz vodećih smernica u praksi;
- će slediti Deotološki pravilnik svoje zemlje uzimajući u obzir svoju specifičnu profesiju.

Svaki član je odgovoran za vlastito profesionalno ponašanje i svestan je svoje obaveze u EATA zajednici. Ukoliko se takvo ponašanje ne podudara sa EATA-inim ili Nacionalnim pravilnikom biće ispitano i procenjeno od nacionalnog tela koje će odrediti sankcije ukoliko su potrebne.

Svaki EATA trener se obavezuje da će razmotriti i pridržavati se ovog pravilnika u svim aspektima treninga.

Deo II

Srž Etičkog pravilnika

Eтика je disciplina koja eksplicira vrednosti koje olakšavaju proces ispunjenja ljudskih bića.

Vrednosti dolaze iz egzistencijalnog i filozofskog gledišta, važe za svakoga i doprinose dobrobiti sebe i drugih. One su univerzalne, i prevazilaze i kulturne norme i razvoj individualne realizacije.

Etički principi proizilaze iz vrednosti i pokazuju kakav stav zauzeti da bi se vrednosti prevele u profesionalnu praksu. Principi, zbog njihove prirode, treba da budu kulturno interpretirani. Neki principi se mogu izraziti na različit način u dve različite kulture. Oni su takođe validni za svaku osobu, direktno ili indirektno povezana sa određenim praktičarom.

U ovom delu biće identifikovane i definisane specifične vrednosti i etički principi. Ove vrednosti suštinske su za kompletan zdrav ljudski razvoj, kako individualni tako i međuljudski, i zbog toga se mogu smatrati osnovnim ljudskim pravima. Zbog toga se vrednosti objavljene u ovom Pravilniku podudaraju sa Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima⁵.

Etički principi su ukratko definisani. Treba ih primeniti u praksi uzimajući u obzir ljudе koji su direktno ili indirektno uklučeni. Zbog toga je za svaki princip data lista mogućih problema o kojima treba voditi računa da bi se etički ponašali prema: klijentu, sebi kao praktičaru, osobama u treningu, kolegama, ljudskom okruženju/zajednici.

2.1. Osnovne vrednosti

Vrednost označava ono što je osnovno za ludska bića da bi potpomogla ispunjenje i razvoj sebe i drugih. To uključuje pozivanje na prirodne zakone koji pomažu ljudima da se ponašaju s poštovanjem prema sebi i drugima. Sledеće identifikovane vrednosti se odnose na ludska prava i ukjučena su u Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima.

Ovaj referentni okvir takođe je kongruentan sa egzistencijalnom i filozofskom perspektivom u TA. Mnoge vrednosti mogu se ekstrapolirati, tako da članovi EATA ne treba da shvate sledeću listu kao potpunu.

Uzimajući u obzir obuhvaćene aktivnosti, fundamentalne vrednosti su:

1. *Dostojanstvo ljudskih bića*⁶

Svako ljudsko biće vredi, bez obzira na pol, socijalni status, veru, etničko poreklo, fizičko ili mentalno zdravlje, politička uverenja, seksualnu orientaciju itd.

2. *Samo-opredeljenje*⁷

Svaka osoba je slobodna da odluči o svojoj budućnosti uzimajući u obzir nacionalne zakone svoje zemlje, sopstvene i potrebe drugih. Svaka osoba može da uči iz sopstvenog iskustva da preuzme odgovornost za sebe dok god uzima u obzir prirodu sveta i slobodu drugih.

3. *Zdravlje*⁸

Fizička i mentalna stabilnost su pravo svakog pojedinca, i treba ih aktivno čuvati.

4. *Bezbednost*⁹

⁵ Proklamovana je 10.12. 1948. godine od Generalne skupštine Ujedinjenih nacija u Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima

⁶ Članovi 1, 2, 3 Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, vidi Prilog

⁷ Članovi 18 i 19 Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, vidi Prilog

⁸ Članovi 24 i 25 Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, vidi Prilog

Svaka osoba treba da je u stanju da istražuje i napreduje u okruženju što omogućava osećaj sigurnosti.

5. Uzajamnost¹⁰

Svaka osoba, uzimajući u obzir da živi i razvija se u svetu među ljudima, uzajamno je angažovana na dobrobiti drugih, razvijajući međuzavisnost sa drugima u cilju izgradnje vlastite i sigurnosti drugih.

Ove vrednosti su direktno međusobno povezane i uticaće na praktičare TA u njihovoј profesionalnoj praksi.

2.2. Osnovni etički principi

Zbog prirode vrednosti i njihovog značaja za ljudski život, a u cilju garantovanja poštovanja i prava svake osobe, neophodno je identifikovati jasne smernice ponašanja koje su strogo povezane sa vrednostima. Etički principi su proistekli iz vrednosti i namenjeni su kao putokaz kako praktikovati, u cilju obezbeđenja doborobiti, razvoja i usavršavanja ličnosti. Oni su perspektiva i nude kriterijume za etičko ponašanje.

Uzimajući vrednosti kao polaznu tačku, moguće je odrediti set etičkih principa. Glavni principi su:

- *Poštovanje*
- *Ovlašćenje (Empowerment)*
- *Zaštita*
- *Odgovornost*
- *Posvećenost u odnosima.*

U pomažućim profesijama, etički principi treba da obuhvate mnoge oblasti da bi uticali na etičko ponašanje. Najvažniji su:

- Klijenti
- Sam praktičar
- Trenirani
- Kolege
- Ljudsko okruženje / Zajednica.

TA praktičari razmatraju svaku vrednost i proistekle etičke principe, i samopreispituju se sa ciljem da odluče koji pristup da uzmu i kako da se ponašaju u svakoj od pomenutih oblasti. Praktičar analizira svaku situaciju imajući u vidu uticaj etičkih principa na svoju praksu i bira ponašanje uzimajući u obzir široku raznovrsnost činilaca, npr. klijenta, sebe, okruženje i sl.

Posle kratke definicije svakog etičkog principa, data je lista koja označave tačke na koje treba obratiti pažnju. To će omogućiti praktičaru da proceni situaciju i preuzeme odgovornost za svoj izbor. Prvo, tu su primeri dobre prakse razvijene kao odgovor na dati etički princip. Lista daje kriterijume kojih se treba pridržavati u praktikovanju TA. To treba da stimuliše praktičara da se preispita u cilju prevođenja principa u praksi. Ovo nije potpuna lista i svaki praktičar će naći vlastiti odgovor gledajući na pet ukazanih ciljeva. Ovo će omogućiti praktičaru da razjasni razloge za svoje ponašanje.

1. *Poštovanje* svake osobe kao ljudskog bića, bez obzira na posebne karakteristike ili kvalitet.

⁹ Članovi 22 i 23 Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, vidi Prilog

¹⁰ Član 29 Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, vidi Prilog

- **prema klijentima**: praktičar u potpunosti razmatra i nastoji da razume perspektivu svakog pojedinca. Nastojaće da pomogne osobi da bude kongruentna sa vlastitom perspektivom. Praktičar će obezbediti svoje najbolje moguće usluge klijentu. Praktičar obezbeđuje sigurno i profesionalno okruženje, i svestan moći svoga položaja, oprezan je u stvaranju poverljivog okruženja, izbegavaće bilo kakvu situaciju iskorišćavana nekoga itd.
- **prema sebi**: praktičar će uzeti u obzir svoje vlastito stanje/teškoće/preference, i predati drugim kompetentnim kolegama klijenta ili situaciju kojom nije spremna ili u stanju da rukovodi itd.
- **prema treniranima**: trener, svestan nivoa znanja treniranih, daje adekvatnu podršku, obezbeđuje resurse za učenje, i otvoren je da preispita svoj predavački stil u cilju prilagođavanja potrebama treniranih itd.
- **prema kolegama**: praktičar održava svesnost profesionalizam kolega, i kada postoji zabrinutost, direktno im se obraća. Pošto sasluša odgovor praktičar će doneti nezavisan sud o spornom pitanju itd.
- **prema zajednici**: praktičar uzima u obzir kulturne specifičnosti svoje zajednice, i ne teži da natura vlastite vrednosti itd.

2. **Ovlašćenje** koje ističe važnost unapređenja razvoja svake osobe.

- **prema klijentima**: praktičari se obavezuju da rade na razvoju svesti klijenata o njihovom dostojanstvu, odgovornosti i pravima itd.
- **prema sebi**: praktičari održavaju postojeće obučavanje u svojoj oblasti specijalnosti da bi širili svoja znanje i vodili računa o svom profesionalnom i ličnom razvoju itd.
- **prema treniranima**: praktičari evaluiraju kompetentnost svojih treniranih i omogućavaju im da povećavaju svoje potencijale, razvoj i dobrobit itd.
- **prema kolegama**: praktičari cene doprinos kolega, stvaraju prilike da prošire svoj profesionalizam, nastoje da dele kompetence umesto da budu ljubomorni na otkrića drugih itd.
- **prema zajednici**: praktičari razmišljaju u širim terminima blagostanja zajednice, kao i pojedinaca itd.

3. **Zaštita** podrazumeva vođenje računa o sebi i drugima(fizički, mentalno itd.) imajući na umu jedinstvenost i vrednost svakoga.

- **prema klijentima**: praktičari nude adekvatne usluge klijenima obezbeđujući sigurno radno okruženje(npr.poverljivost, psihičku sigurnost, informisanu saglasnost klijenta u vezi postupka sa visokim rizikom) i zadržavaju svesnost o bilo kakvoj destruktivnoj tendenciji klijenta. Oni ne ulaze ili ne održavaju profesionalni ugovor gde druge aktivnosti ili odnosi mogu ugroziti profesionalni ugovor(G)¹¹; oni održavaju poverljivost čak i kada se terapeutski odnos završio(H) itd.
- **prema sebi**: praktičari vode računa o vlastitim vrednostima i procesu učenja, i odbijaju da rade u situacijama koje uključuju konflikte sa sobom ili zahtevaju viši nivo kompetentnosti. Oni vode računa o vlastitoj sigurnosti i odlučuju da prekinu odnos sa klijentom ukoliko praktičar oseti bilo koje fizičko ili mentalno stanje koje umanjuje njegovu sposobnost da radi efikasno i kompetentno sa klijentom itd.
- **prema treniranima**: praktičari podstiču trenirane da raspoznaju vlastite preference i granice, u cilju da zaštite sebe i klijente neadekvatnih i štetnih intervencija. Oni stimulišu trenirane da vode računa o svom ličnom i profesionalnom razvoju, posmatrajući njihov lični stil i usmeravaju na lična sporna pitanja koja ometaju njihovu ili sigurnost drugih itd.
- **prema kolegama**: praktičari su spremni da konfrontiraju izjave ili postupke kolega štetne po ugled(B) itd.
- **prema zajednici**: praktičari obezbeđuju usluge klijentima u punoj saglasnosti sa postojećim zakonima zemlje(I) itd.

¹¹ U zagradi su slova koja se odnose na prethodni Etički pravilnik EATA-e.

4. Odgovornost podrazumeva uzimanje u obzir posledice vlastitih postupaka kao klijenta, trenera, terapeuta, supervizora, savetnika itd.

- **prema klijentima:** praktičari pojašnjavaju ugovore i prekidaju profesionalni odnos u slučaju da klijent nije u stanju ili ne želi da funkcioniše autonomno ili odgovorno(E). Oni neće iskorišćavati klijenta na bilo koji način(F) i neće se ponašati tako da nenamerno ili namerno nanose štetu klijentu(C) itd.
- **prema sebi:** oni razmatraju uticaj svoje pozicije na klijenta i pažljivi su u smislu da odgovaraju klijentima s ciljem da unapređuju doborbit i spreče zloupotrebu itd.
- **prema treniranima:** praktičari su svesni potreba svojih treniranih da uče i obezbeđuju im neophodne instrumente i informacije za učenje. Ukoliko trenirani ne želi da promeni neetičku situaciju, konfrontiraće se i odlučiti za određen etički pravac delovanja itd.
- **prema kolegama:** oni prihvataju odgovornost konfrontiranja sa kolegom ako imaju opravdan razlog da veruju da kolega deluje na neetički način; a ako ne nadu rešenje prijaviće kolegu odgovarajućem etičkom telu(L) itd.
- **prema zajednici:** praktičari uzimaju kao profesionalnu odgovornost vođenje brige o psihičkom i fizičkom zdravlju svoje zajednice itd.

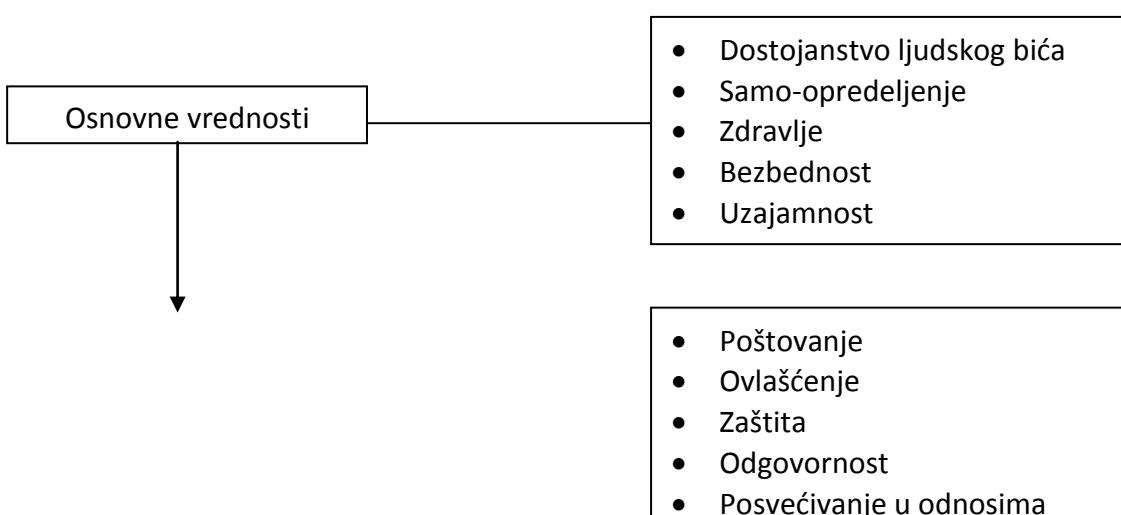
5. Posvećenost u odnosima znači razviti iskren interes za dobrobit naših klijenata.

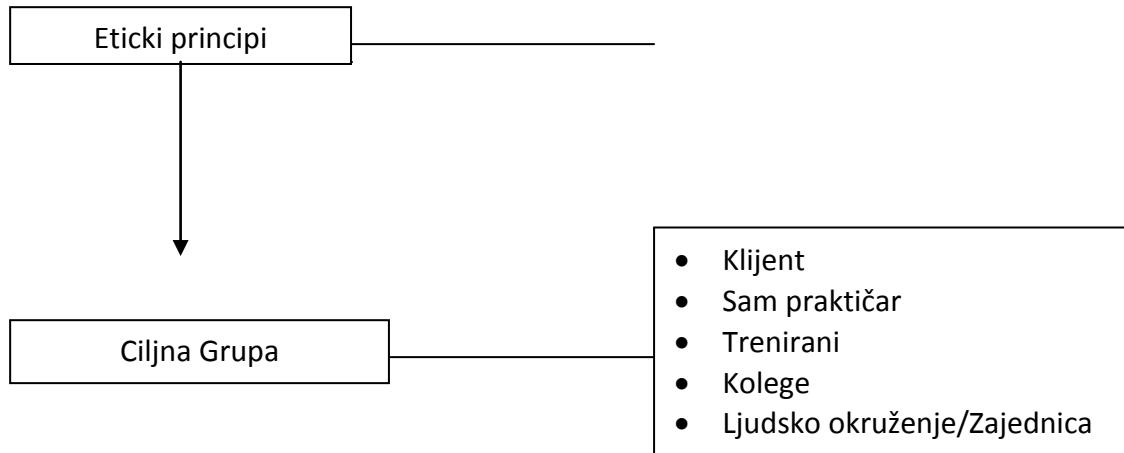
- **prema klijentima:** praktičari s oprezom razmatraju interpersonalni svet pojedinaca i svoj uticaj na njega, itd.
- **prema treniranima:** praktičar obučavaju trenirane da razmatraju interpersonalni svet svojih klijenata itd.
- **prema kolegama:** uključuju se u konferencije isl, dele svoje doprinose, itd.
- **prema zajednici:** praktičari su svesni i aktivni u životu svoje zajednice, itd.

U cilju donošenja etičkih odluka, praktičari se pomažu etičkim principima koji im omogućavaju da procene različite situacije tako da se njihov izbor bude promišljen. Međutim, može se desiti da će praktičari biti u situaciji gde nije moguće uskladiti sve primenjive principe. Uprkos ovim teškoćama, praktičarima će uvek biti potrebno da sagledaju određenu situaciju, razmotre različite perspektive i budu odgovorni za svoje odluke.

Sledeća šema(slika 1) je sinteza suštine Etičkog pravilnika. Postoje tri različita nivoa koja se koriste za vrednovanje situacija u smislu Etike:

1. Nivo jedan - *Osnovne vrednosti* - primenljive za svako ljudsko biće i univerzalne važnosti.
2. Nivo dva - *Etički principi* - traže kulturnu interpretaciju i impliciraju razlike među različitim profesijama.
3. Nivo tri - *Ciljna grupa* - označava ljude ili situacije koje treba uzeti u obzir za etičku praksu.

Slika 1. Sinteza srži Etičkog pravilnika: tri nivoa analiza za etičku praksu

Deo III

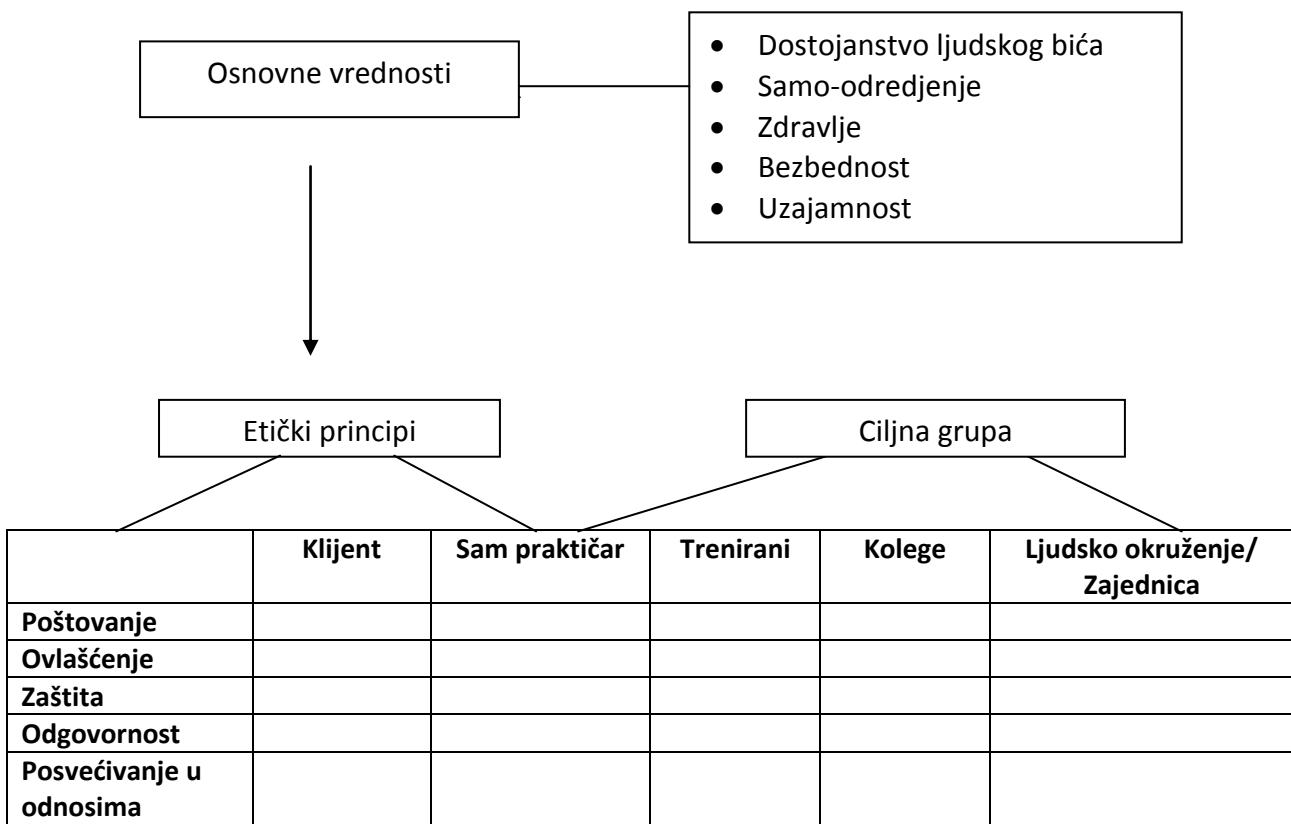
Primena u praksi

3.1. Smernice za etičku praksu

Sledeći crtež (sl.2) predstavlja isti sadržaj kao prethodni. Ova prezentacija demonstrira da su »osnovne vrednosti« temeljne *pretpostavke* s ciljem analiziranja svake situacije u smislu Etike. Ovo takođe obuhvata važnost procene situacije kroz razmatranje svakog etičkog principa i posmatranjem različitih ciljnih grupa, svake po na osob, s ciljem da se dođe do promišljenog zaključka.

Etička praksa podrazumeva proces procenjivanja situacije posmatrajući je iz različitih perspektiva, ovde se pozivamo na ciljnu grupu.

Samo posle precizne procene situacije sa različitih tačaka gledišta TA praktičar dolazi do rešenja

Slika 2. Smernice za etičku procenu

3.2. Primeri priloga vrednosti i etičkih principa u različitim sledećim oblastima:

- 3.2.1. *Psihoterapija*
- 3.2.2. *Savetovanje*
- 3.2.3. *Obrazovanje*
- 3.2.4. *Organizacija*

Prilog

Članovi Univerzalne Dekleracije o Ljudskim Pravima, koji se odnose na osnovne vrednosti

Usvojena i proglašena rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 217(III) od 10.12.1948.godine: 48 država je glasalo za, nijedna protiv, dok je 8 bilo suzdržano (uključujući: Jugoslaviju, Saudijsku Arabiju, Južnu Afriku i SSSR).

Član 1.

Sva ljudska bića rađaju se slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima. Ona su obdarena razumom i svešću i treba jedni prema drugima da postupaju u duhu bratstva.

Član 2.

Svakom pripadaju sva prava i slobode proglašene u ovoj Deklaraciji bez ikakvih razlika u pogledu rase, boje, pola, jezika, veroispovesti, političkog ili drugog mišljenja, nacionalnog ili društvenog porekla, imovine, rođenja ili drugih okolnosti. Dalje, neće se praviti nikakva razlika na osnovu političkog, pravnog ili međunarodnog statusa zemlje ili teritorije kojoj neko lice pripada, bilo da je ona nezavisna, pod starateljstvom, nesamoupravna, ili da joj je suverenost na ma koji drugi način ograničena.

Član 3.

Svako ima pravo na život, slobodu i bezbednost ličnosti.

Član 18.

Svako ima pravo na slobodu misli, savesti i veroispovesti; ovo pravo uključuje slobodu promene veroispovesti ili uverenja i slobodu da čovek sam ili u zajednici s drugima, javno ili privatno, manifestuje svoju veru ili uverenje podučavanjem, običajima, molitvom i obredom.

Član 19.

Svako ima pravo na slobodu mišljenja i izražavanja, što obuhvata i pravo da ne bude uz nemiravan zbog svog mišljenja, kao i pravo da traži, prima i širi obaveštenja i ideje bilo kojim sredstvima i bez obzira na granice.

Član 22.

Svako, kao član društva, ima pravo na socijalno osiguranje i pravo da ostvaruje privredna, društvena i kulturna prava neophodna za svoje dostojanstvo i za slobodan razvoj svoje ličnosti, uz pomoć države i putem međunarodne saradnje, a u skladu sa organizacijom i sredstvima svake države.

Član 23.

1. Svako ima pravo na rad, na sloboden izbor zaposlenja, na pravične i zadovoljavajuće uslove rada i na zaštitu od nezaposlenosti.
2. Svako, bez ikakve razlike, ima pravo na jednak platu za jednak rad.
3. Svako ko radi ima pravo na pravednu i zadovoljavajuću naknadu koja njemu i njegovoj porodici obezbeđuje egzistenciju koja odgovara ljudskom dostojanstvu i koja će, ako bude potrebno, biti upotpunjena drugim sredstvima socijalne zaštite.
4. Svako ima pravo da osniva sindikat i učlanjuje se u njega radi zaštite svojih interesa.

Član 24.

Svako ima pravo na odmor i razonodu, uključujući razumno ograničenje radnog vremena i povremeno plaćeni odmor.

Član 25.

1. Svako ima pravo na standard života koji obezbeđuje zdravlje i blagostanje, njegovo i njegove porodice, uključujući hranu, odeću, stan i lekarsku negu i potrebne socijalne službe, kao i pravo na osiguranje u slučaju nezaposlenosti, bolesti, onesposobljenja, udovištva, starosti ili drugih slučajeva gubljenja sredstava za izdržavanje usled okolnosti nezavisnih od njegove volje.
2. Majke i deca imaju pravo na naročito staranje i pomoć. Sva deca, rođena u braku ili van njega, uživaju jednaku socijalnu zaštitu.

Član 29.

1. Svako ima obaveze prema zajednici u kojoj je jedino moguć sloboden i pun razvitak njegove ličnosti.
2. U vršenju svojih prava i sloboda svako se može podvrgnuti samo onim ograničenjima koja su predviđena zakonom isključivo u cilju obezbeđenja potrebnog priznanja i poštovanja prava i sloboda drugih, kao i zadovoljenja pravičnih zahteva morala, javnog poretku i opšteg blagostanja u demokratskom društvu.
3. Ova prava i slobode se ni u kom slučaju ne mogu ostvarivati protivno ciljevima i Načelima Ujedinjenih Nacija.